

HRVATSKI MUZEJ MEDICINE I FARMACIJE HAZU

IZVJEŠĆE O RADU ZA 2017. GODINU

1. SKUPLJANJE GRAĐE

1.3. Darovanje

Muzejski fundus je putem donacija građana uvećan za 132 predmeta.

- Donacija Marije Šaler, magistre farmacije iz Zagreba:
  - Kneippova džepna putna ljekarna (HMMF-809)
  - bočica dr. Dettweilera za iskašljavanje tzv. *Blaue Heinrich* (HMMF-810)
- Donacija Zlate Novak, dr. med. dent., stomatologinje iz Čakovca: predmeti iz ostavštine njenoga pokojnog supruga prof. dr. med. Drage Novaka, hrvatskoga liječnika i znanstvenika radiologa koji je radio u Njemačkoj:
  - uokvirene diplome i povelje (18)
  - fotografije (4 crno-bijele uokvirene, 4 u bojama, bez okvira)
  - medalje (5)
  - crteži rendgenološke opreme iz 1905. godine, uokvireni (2)
  - pano izložbe na temu radiologije iz 2002. godine
  - slike računalne tomografije, uokvirene (3)
  - natpis s vrata rendgenskog instituta Drage Novaka
  - dijapozitivi za predavanja (1 kutija)
  - mapa sa slajdovima UZV snimaka
  - standardni metalni liječnički kovčeg sa sadržajem
  - svjetlosni pokazivač slajda za predavanje
  - rukopisna bilježnica iz liječničke prakse Drage Novaka
  - mapa s razglednicama slovenske medicinske baštine (ukupno 38 predmeta)
  - tuš za zube *Rowenta* iz vlastite stomatološke prakse.

Predmeti su upisani u inventar Muzeja pod inventarnim oznakama od HMMF-1015 do HMMF-1053.

- Donacija prim. dr. Hrvoja Harambašića, umirovljenog pulmologa iz Zagreba:
  - primjerak ambalaže proizvoda tvornice lijekova *Kaštel* (HMMF-969)
- Donacija Mladena i Vesne Efendić iz Zagreba:
  - diploma Stanislava Ilakovca s Farmaceutskog fakulteta u Grazu iz 1904. godine

- povelja Narodne zaštite – Saveza dobrotvornih udruga uručena Ilakovcu 1931. godine kao njihovom utemeljitelju
  - prijepis diplome Radovana Efendića s Farmaceutskog fakulteta u Zagrebu (1943.)
  - prijepis diplome Radovana Efendića s Farmaceutskog fakulteta u Zagrebu (1945.).
- Diplome Stanislava Ilakovca i Radovana Efendića upisane su u inventar Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU pod inventarnim oznakama HMMF-976, HMMF-977, HMMF-978 i HMMF-979.

Uz navedene predmete darovali su i popratnu dokumentaciju o Radovanu Efendiću: dva izvotka iz matice krštenih iz 1927. i 1936. godine, potvrdu o upisu na Tehnički fakultet Sveučilišta u Zagrebu (prehrambeno-tehnološki odsjek), svjedodžbu o prvom gospodarskom diplomskom ispitu na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu Univerziteta Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu, svjedodžbu o drugom i trećem poljoprivrednom ispitu na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu Univerziteta Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu te diplomu Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Zagrebu (1939.).

- Donacija Marine Štancl, dipl. iur. iz Zagreba, tajnika HAZU:
  - *Medicinski rječnik (Lexicon medicum) njemačko-latinsko-hrvatski*. Sastavio dr. Milan Nemičić. Zagreb : Kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, 1913. (HMMF-970)
- Donacija Vlatke Dugački, povjesničarke i leksikografkinje iz Zagreba – 27 predmeta iz ostavštine njenoga oca, prim. Vladimira Dugačkog, dr. med. (1939. – 2014.), oftalmologa i povjesničara medicine iz Zagreba:
  - memorabilije vezane za povijest medicine ili u povodu stručnih skupova, obljetnica itd.: medalje, plakete, bedževi, značke, odljevi reljefa, pečata i slično (od HMMF-981 do HMMF-1006)
- Donacija Silvija Marjanovića iz Slavanskog Broda – 8 predmeta baštine farmaceutske promidžbe:
  - *Geriplex*, promidžbena tiskanica Plive
  - *Mišljenja i obaveštenja Hypacom*, promidžbena brošura tvrtke Sandoz a. g.
  - *Irujol mast*, promidžbena tiskanica Plive;
  - *Mexaform*, promidžbena tiskanica Plive;
  - *Glongyn (tinidazol)*, promidžbena tiskanica tvornice Lek Ljubljana;
  - *Vasiten mast*, promidžbena tiskanica tvornice Lek Ljubljana;
  - *Sandosten – Calcium. Calcium – Sandoz*, promidžbena tiskanica tvornice Krka, Novo Mesto;

- *Saopćenja*, glasilo Plive, sv. 14, br. 4, 1971. (od HMMF-1007 do HMMF-1014)
- Donacija Marijana Lipovca, novinara iz Zagreba:
  - diploma doktora medicine Vladimira Moguta (njegova djeda), Sveučilište u Grazu, 2. svibnja 1925. godine (HMMF-980)
- Donacija Lidije Nežić Kosanović, dr. med., vlasnice dermatovenerološke ordinacije iz Rijeke:
  - potpuno očuvan primjerak medicinske opreme – oscilometar, koji se nalazio u ordinaciji od njenog osnutka 1950. godine (HMMF-1644)
- Donacija Željka Lapuha, akademskog slikara iz Zagreba: 5 starih ljekarničkih boca (*Sirop Famel, Ferromel, Lysoform*, ljekarnička boca 11. narodne apoteke Zagreb, *Zwack J. Estarsai Unicum Budapest*, inv. oznake od HMMF-1645 do HMMF-1649)
- Donacija mr. sc. Tomislava Gojmerca, dr. med., i Mirjane Gojmerac, mag. pharm. iz Zagreba iz ostavštine pokojnog povjesničara farmacije dr. sc. Hrvoja Tartalje, mag. pharm.: magistarska diploma, povelja priznanja, rukopisna građa, dokumenti, fotografije te 42 osobna predmeta
- Donacija prof. dr. sc. Ranka Mladine, otorinolaringologa iz Zagreba:
  - pano s međunarodnom klasifikacijom i modelima deformacija nosnoga septuma – vlastito autorsko djelo (HMMF-1651)
- Donacija Adalberta Lulića, dr. med. iz Lovrana – 6 predmeta iz ostavštine njegova djeda Gabrijela Čandrlića iz Lovrana:
  - Posuda za obavljanje nužde u krevetu nepokretnih bolesnika (KBC Rijeka) (HMMF-1657)
  - Dispenser za alkohol za dezinfekciju kože prije injekcije / punkcije (HMMF-1654)
  - Kleme za određivanje brzine protoka infuzije (HMMF-1655)
  - Kvačice za vješanje RTG-snimaka pri njihovom razvijanju ili za prikazivanje na negativoskopu (HMMF-1656)
  - Binauralni stetoskop s Fordovim zvonom po Tiemannu (patent 1910.) (HMMF-1653)
  - Komplet igala po Touhyju za epiduralnu analgeziju s pripadajućim staklenim štrcaljkama za identifikaciju epiduralnog prostora metodom *loss of resistance* (HMMF-1652)

2. ZAŠTITA

2.3. Restauracija

Zbog osjetljivosti materijala, stupnja i vrste oštećenja prioritet su dobili konzervatorsko-restauratorski zahvati na najugroženijim diplomama iz registrirane Zbirke diploma i povelja.

U 2017. godini restaurirano je 5 diploma.

U Središnjem laboratoriju za konzervaciju i restauraciju Hrvatskoga državnog arhiva izvedeni su konzervatorsko-restauratorski zahvati na sljedećim diplomama na pergameni s privezanim pečatima:

1. *Diploma doktora medicine Franje Kubanyja*, Budimpešta, 19. st. (inv. br. HMMF-56)
2. *Diploma magistra farmacije Ivana Csillagha*, Graz, 17. 7. 1875. (inv. br. HMMF-79)
3. *Diploma magistra farmacije Antuna Kuševića*, Budimpešta, 1847. (inv. br. HMMF-443)
4. *Diploma magistra kirurgije Christophora Gebharta*, Budimpešta, 1780. (inv. br. HMMF-449).

Restaurator Mario Kauzlarić izveo je konzervatorsko-restauratorske zahvate na sljedećoj diplomi:

5. *Tirocinijska diploma Ladislava Gayera*, Osijek, 3. 8. 1885. (inv. br. HMMF-455).

3. DOKUMENTACIJA

Nastavljen je rad na reviziji, inventarizaciji i registraciji muzejskih zbirki. Sukladno postupnoj reviziji Zbirke za povijest medicine i farmacije koju je Muzej preuzeo na upravljanje od Odsjeka za povijest medicinskih znanosti HAZU, izdvajaju se pojedine skupine predmeta prema temi ili vrsti građe u zasebne zbirke. Postojeći zapisi kontinuirano se dopunjavaju u skladu s odvijanjem revizije zbirke.

Zbirka tvornice lijekova Kaštel prijavljena je za upis u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

3.1. Inventarna knjiga

Nastavljen je unos podataka o muzejskim predmetima u programu za muzejsku obradu M++. Stanje računalnog inventara (M++) na dan 31. 12. 2017. bilo je sljedeće:

Zbirka diploma i povelja: 175 predmeta

Zbirka narodne medicine: 164 predmeta

Zbirka slika, grafika i namještaja: 44 predmeta
Zbirka tvornice lijekova Kaštel: 64 predmeta
Fundus (nerazvrstano po zbirkama): 1225 predmeta
Konverzija: 43 predmeta
Ukupno: 1715 zapisa u bazi podataka o muzejskoj građi M++

3.2. Katalog muzejskih predmeta

Zbirka diploma i povelja: 175 predmeta
Zbirka narodne medicine: 164 predmeta
Zbirka tvornice lijekova Kaštel: 64 predmeta
Katalogizirana su ukupno 403 predmeta, računalno, u programu M++ s pridruženim fotografijama.

4. KNJIŽNICA

4.1. Nabava

Muzej je započeo formirati priručnu knjižnicu, tj. zbirku stručne literature za vlastite potrebe.
U 2017. godini prikupljeno je 120 naslova.

Kupnja: 14

Razmjena: 1

Dar: 105

5. STALNI POSTAV

5.1. Novi stalni postav – pripremni radovi

Autori stručne koncepcije: Silvija Brkić Midžić, upraviteljica Muzeja; prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić, upraviteljica Odsjeka za povijest medicinskih znanosti; Želimir Laszlo, vanjski suradnik, konzervator savjetnik

Autor likovnog postava: Ante Rašić, *Studio Rašić*

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti namijenila je za Hrvatski muzej medicine i farmacije prostor površine oko 350 m² u prizemlju dvorišne zgrade u Gundulićevoj 24 u Zagrebu.

Muzej sada koristi prostorije na trećem katu dvorišne zgrade, u okrilju Odsjeka za povijest medicinskih znanosti. U prizemlje će se spustiti sljedeće funkcije muzeja: stalni postav, povremene izložbe, uvid u građu, čuvaonica, karantena, prijem posjetitelja, suvenirnica, prostorija za osoblje, sanitarije, radionica za tehničku pripremu izložbi i priručno skladište, kako je to predviđeno planom namjene prostorija.

Stalnim postavom interpretirat će se sažeti pregled povijesti hrvatske medicine i farmacije s naglašavanjem pojedinih tema, osoba i predmeta. Uz to, on će sadržavati još četiri zasebne cjeline: prostoriju za povremene izložbe o našim istaknutim liječnicima i farmaceutima (ove će se izložbe mijenjati svakih šest mjeseci ili svake godine); prostoriju u kojoj će biti izložena stara ljekarna s ljekarničkim predmetima i opremom, te operacijsku dvoranu/ordinaciju koja će se mijenjati svakih nekoliko godina. Uz to, planira se postavljanje otvorene čuvaonice koja će za posjetitelje funkcionirati kao *istraživačka soba*. U njoj će se predmeti, također, povremeno mijenjati. Okosnicu koncipiranja postava čine muzejski predmeti kojima Muzej raspolaže, a računa se i na dugoročnu posudbu predmeta iz srodnih muzeja od kojih su neki već iskazali spremnost za suradnju i pomoć. Kako će adaptacija prostora sasvim sigurno potrajati, vjerojatno je da će u muzej pristići i nove vrijedne akvizicije. Aktivno sudjelovanje posjetitelja (interaktivnost) predviđeno je za svaku obrađenu temu. Nastojat će se omogućiti posjetiteljima samostalno istraživanje pojedinih tema i eksponata, otkrivanje pojedinih aspekata tema i predmeta te samostalno aktiviranje prezentacija koje ih zanimaju.

Muzeološka koncepcija Hrvatskog muzeja medicine i farmacije odobrena je na sjednici Hrvatskog muzejskog vijeća održanoj 2. veljače 2017. godine.

Podnesena je prijava pripremnih radova za stalni postav Muzeja na natječaj za programe u kulturi Ministarstva kulture RH za 2018. godinu sa svom popratnom dokumentacijom.

Podnesena je prijava projekta *Izrada scenarija stalnog postava Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU* na natječaj Zagrebačke banke *Moj ZABA Start – Kultura i znanost*, na kojemu je Muzej osvojio prvu nagradu.

Upućena je molba Gradskom uredu za zdravstvo Grada Zagreba za izvanrednu potporu u svrhu izrade projektne dokumentacije za rekonstrukciju, obnovu i uređenje prostora za Muzej te su dobivena sva tražena sredstva.

Proveden je postupak javne nabave za izradu projektne dokumentacije za rekonstrukciju, obnovu i uređenje prostora za Muzej (druga faza: glavni i izvedbeni arhitektonski projekt s troškovnikom). Članice Povjerenstva su Aleksandra Stuparić, Silvija Brkić Midžić i Marica Malezija. Silvija Brkić Midžić je koordinatorica projekta. Prihvaćena je ponuda Radionice arhitekture d.o.o. Zagreb, koju zastupa arhitekt Goran Rako. Dana 14. srpnja 2016. potpisan je

ugovor s arhitektom Goranom Rakom, a projektna dokumentacija je dovršena 23. prosinca 2017. godine.

Započet je rad na razradi idejne osnove scenarija i tekstova za legende i multimedije. Stručni povijesnomedicinski dio programa za stalni postav Muzeja razrađuju prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić i dr. sc. Martin Kuhar, a muzeološki program je zadatak upraviteljice Muzeja Silvije Brkić Midžić i vanjskog suradnika Želimira Laszla (*Conservum*).

6. STRUČNI RAD

6.1. Stručna obrada muzejske građe

Stručno je obrađeno 86 diploma i povelja. U računalni inventar M++ uneseni su cjeloviti podatci s fotografijama.

Obrađena su 44 predmeta novoformirane zbirke slika, grafika i namještaja. U računalni inventar M++ uneseni su cjeloviti podatci s fotografijama.

6.3. Revizija građe

Komisija za reviziju inicijalnog muzejskog fundusa (Zbirke za povijest medicine i farmacije koju je Muzej preuzeo od Odsjeka za povijest medicinskih znanosti) u sastavu: prof. dr. sc. Stella Fatović Ferenčić, dr. sc. Martin Kuhar i Silvija Brkić Midžić nastavila je s radom. Pregledana je građa koja se nalazi u hodniku i ormarima Odsjeka za povijest medicinskih znanosti i uspoređeno stanje s rukopisnim popisom zbirke Instituta za povijest farmacije.

6.5. Posudbe i davanje na uvid

Na zahtjev kustosice Indire Gendžić iz Muzeja Nove Varoši (Srbija), koji smo dobili putem *Facebooka*, Muzej im je u svrhu objave u monografiji Nove Varoši dao na uvid skenove fotografija (HMMF-661, HMMF-664, HMMF-665, HMMF-667, HMMF-668), digitalne snimke diploma (HMMF-456, HMMF-457) te popratnu muzejsku dokumentaciju i kratku biografiju hrvatskog ljekarnika Pavla Primorca, koji je neko vrijeme vodio ljekarnu u Novoj Varoši.

Tajnici Škole za medicinske sestre Vinogradska u Zagrebu Mandi Franjić ustupljene su digitalne fotografije sljedećih predmeta iz Zbirke narodne medicine HMMF HAZU: rog za puštanje krvi (HMMF-458) te rog za puštanje krvi (HMMF-589) u svrhu objave u publikaciji o narodnoj medicini.

Muzeju grada Zagreba ustupljena je novija digitalna fotografija slike Branka Šenoa *Alkemijski laboratorij* (HMMF-106) u svrhu objave u katalogu *Ja, Jacobus apothecarius – od štacuna do industrije*.

6.6. Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima

Upraviteljica Muzeja Silvija Brkić Midžić i kustosica na stručnom osposobljavanju Vanja Adžić sudjelovale su na *IV. Kongresu muzealaca Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem* u Vukovaru, 11. – 14. listopada 2017., gdje su predstavile rad Hrvatskog muzeja medicine i farmacije stručnoj muzejskoj zajednici.

Silvija Brkić Midžić održala je izlaganje pod naslovom *Pokretanje djelatnosti novoga muzeja i skrb o njegovu fundusu na primjeru Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU*.

Vanja Adžić održala je postersko izlaganje na temu *Donacije kao oblik upotpunjavanja fundusa Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU*.

6.7. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika

Fatović-Ferenčić, Stella; Silvija Brkić Midžić. *Andrija Štampar kao institucija javne memorije i počeci muzealizacije medicine u Hrvatskoj*. // *Studia lexicographica*, god. 10 (2016), br. 1 (18), Zagreb, 2017., str. 65-78.

Fatović-Ferenčić, Stella; Silvija Brkić Midžić. *Podrijetlo Zbirke narodne medicine Hrvatskoga muzeja medicine i farmacije Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*. // *Narodna medicina – izvori i istraživanja* / (ur.) Marko Pećina, Stella Fatović-Ferenčić (Rasprave i građa za povijest znanosti; knj. 17. Razred za medicinske znanosti; sv. 10). Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2017., str. 225-239.

Brkić Midžić, Silvija. *Katalog Zbirke narodne medicine Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU*. // *Narodna medicina – izvori i istraživanja* / (ur.) Marko Pećina, Stella Fatović-Ferenčić (Rasprave i građa za povijest znanosti; knj. 17. Razred za medicinske znanosti; sv. 10). Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2017., str. 241-347.

Fatović-Ferenčić, Stella; Silvija Brkić Midžić. *Zbirka narodne medicine Hrvatskog muzeja medicine i farmacije – dio naslijeđa prvoga hrvatskog muzeja medicine*. // *Muzejski vremeplov* [deplijan izložbe]. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2017.

Brkić Midžić, Silvija. *Zbirka diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU*. // *Diplome hrvatskih liječnika iz Zbirke diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU*. Zagreb : Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2017., str. 59-63.

Brkić Midžić, Silvija. *Katalog*. // *Diplome hrvatskih liječnika iz Zbirke diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU*. Zagreb : Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2017., str. 67-81.

Adžić, Vanja. *Dva nova predmeta u fundusu Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU*. // *Farmaceutski glasnik*, god. 73 (2017), br. 3, str. 191-195.

Adžić, Vanja. *Donacija iz ostavštine farmaceutske obitelji Efendić za Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU*. // *Farmaceutski glasnik*, god. 73 (2017), br. 7-8, str. 535-540.

6.10. Urednički poslovi, recenzije knjiga i članaka

Silvija Brkić Midžić, kao članica redakcije i pomoćnica urednice, sudjelovala je u pripremi časopisa Hrvatskog muzejskog društva *Vijesti muzealaca i konzervatora* za 2016. i 2017. godinu.

Urednica je deplijana izložbe *Muzejski vremeplov : Zbirka narodne medicine kao okosnica izložbenog postava prvoga hrvatskog muzeja medicine*.

Članica je uredništva kataloga izložbe *Diplome hrvatskih liječnika iz Zbirke diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU*.

Recenzentica je jednoga stručnog članka za zbornik radova *Arhivi, knjižnice, muzeji 20 / (ur.) Mirna Willer, Dubravka Osrečki Jakelić*. Zagreb : Hrvatsko muzejsko društvo, 2017.

6.11. Djelovanje u strukovnim društvima

Silvija Brkić Midžić članica je Hrvatskog muzejskog društva i Hrvatskog knjižničarskog društva. Članica je Etičkog povjerenstva HMD-a za mandatno razdoblje 2016. – 2020. godine.

6.12. Informatički poslovi muzeja

Digitalizacija građe

Hrvatski muzej medicine i farmacije u 2017. godini je obradio i objavio na DiZbi.HAZU 34 reklamne razglednice (Zbirka Kaštel). Na unosu podataka o muzejskoj građi u DiZbi.HAZU radila je kustosica pripravnica Vanja Adžić, zaposlena u programu stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa. Vanjski suradnik Muzeja Goran Vržina iz Zagreba donirao je uslugu neinvazivne i bezkontaktne digitalizacije 23 izvornika, od toga 17 predmeta iz zbirke diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije.

Facebook

Održava se profil Muzeja na *Facebooku* gdje se postavljaju fotografije i novosti o Muzeju: vijesti o izložbama, objavljeni članci i slično. Ove poslove obavljala je kustosica na stručnom osposobljavanju Vanja Adžić.

6.13. Ostalo

Mentorstvo za stručno osposobljavanje kustosa pripravnika

Silvija Brkić Midžić, viša kustosica i upraviteljica Muzeja, bila je mentorica kustosici pripravnici Vanji Adžić koja je bila na stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa u Hrvatskom muzeju medicine i farmacije od 14. studenoga 2016. do 13. studenoga 2017. godine.

Fotografiranje muzejske građe

Fotografirano je ili skenirano za dokumentaciju ukupno 967 predmeta. Ove poslove obavljala je kustosica na stručnom osposobljavanju Vanja Adžić.

9. IZLOŽBENA DJELATNOST

U 2017. godini pripremljene su i realizirane dvije nove izložbe, a dvije izložbe koje su prvi put realizirane u 2016. godini postavljene su u 2017. godini na drugim lokacijama. Muzej je sudjelovao i u jednoj skupnoj izložbi u Knjižnici HAZU.

Izložba *Kaštel na vrhuncu* : oglašavanje i ambalaža lijekova tvornice *Kaštel u Zagrebu 1930-ih i 1940-ih*

Zagreb, Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 18. 11. 2016. – 31. 1. 2017.

Izložba je bila je uključena u manifestaciju *Noć muzeja '17*.

Zagreb, Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 8. – 28. veljače 2017.

Autorica stručne koncepcije: Silvija Brkić Midžić

Autor likovnog postava: Ante Rašić

Opseg (broj eksponata): 110

Vrsta izložbe: kompleksna, tuzemna, studijska

Tema: Na ovoj studijskoj izložbi predstavljena je građa iz zbirke Hrvatskog muzeja medicine i farmacije, Kabineta grafike i Odsjeka za povijest medicinskih znanosti HAZU: *Kaštelovi* oglasi u stručnim časopisima, ambalaža lijekova, produkcija promidžbenih rokovnika za liječnike te serija reklamnih razglednica, prospekata i skica za reklame koje je za *Kaštel* grafički oblikovao istaknuti hrvatski dizajner Pavao Gavrančić. Riječ je o vrijednoj građi koja do sada nije bila prezentirana javnosti, a za povijest hrvatske farmacije važna je kao svjedočanstvo o visokoj razini promotivnih aktivnosti jedne od prvih hrvatskih tvornica lijekova. Tvornica *Kaštel* osnovana je 1921. u Karlovcu, 1928. seli u Zagreb, 1936. godine postiže svoj prvi veliki uspjeh (vrhunac), a u kolovozu 1945. godine pripojena je Državnom zavodu za proizvodnju lijekova *Pliva* – naziv pod kojim posluje od 1945. do danas. Premda su kronike o *Plivinoj* povijesti vođene u kontinuitetu, u njima je začuđujuće malo pozornosti bilo posvećeno razvoju i procesima oblikovanja oglašivačkog materijala i predmeta, poruka i kampanja, koje su prvenstveno bile usmjerene prema liječnicima, jer su se lijekovi mogli nabaviti jedino uz liječnički recept. Stoga promidžbeni materijal proizvoda rane zagrebačke faze *Kaštelove* proizvodnje pohranjen u Hrvatskom muzeju medicine i farmacije HAZU može poslužiti kao svjedočanstvo ranog entuzijazma i početnih proizvodnih uspjeha *Kaštela* na tržištu, ali i ulaganja u njihovu vizualnu prezentaciju medicinskoj struci i široj javnosti.

Izložba je organizirana u suradnji s *Plivom* kao sponzorom u povodu 95. obljetnice osnutka njezine prethodnice, tvornice lijekova *Kaštel*.

Korisnici: medicinska i farmaceutska struka, studenti medicine i farmacije, šira javnost

Izložba Medicina Sacra : štovanje svetaca zaštitnika i duhovna dimenzija medicine

Zagreb, Hrvatsko katoličko liječničko društvo, Praška 6/II, 21. 12. 2016. – 20. 1. 2017.

Zagreb, Ustanova URIHO, Galerija Sunce, 27. siječnja 2017. – 11. veljače 2017. (izložba je bila predstavljena u sklopu manifestacije *Noć muzeja 2017*)

Zagreb, Hrvatski povijesni muzej, 9. veljače 2017. – izložba je postavljena u povodu proslave Dana sv. Apolonije, zaštitnice dentalne medicine

Zagreb, Hrvatsko katoličko sveučilište, 7. travnja 2017., u povodu Svjetskog dana zdravlja

Zagreb, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 26. travnja – 17. srpnja 2017.; u povodu 100. obljetnice Fakulteta izrađeno je dodatnih 19 zidnih postera

Zagreb, Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – izrađeno je 15 dodatnih zidnih postera tematski vezanih za farmaciju, izložba je otvorena 22. 12. 2017.

Autorica stručne koncepcije: Silvija Brkić Midžić

Autorica likovnog postava: Silvija Brkić Midžić

Stručna suradnica za farmaciju: Mirjana Vrsalović, mag. pharm.

Opseg (broj eksponata): 4 izložbena plakata dimenzija 200 x 85 cm na *roll-up* stalcima

Vrsta izložbe: kompleksna, tuzemna, edukativna, informativna, pokretna

Tema: izložba ima za cilj osvijetliti povezanost medicine i farmacije s kršćanskom tradicijom i duhovnošću kroz cijelu povijest zapadne kulture, od Isusa liječnika, svetoga Luke Evandelistu i svetih Kuzme i Damjana preko svetaca zaštitnika od bolesti i svetih liječnika iz srednjega i novoga vijeka do suvremenih hospicija i Caritasovih ljekarni. Tema je prikazana na sažet i pregledan način, pomoću odabranih tekstova i ilustracija koje su djelomice preuzete iz literature, a većim dijelom prikazuju građu iz muzejskih zbirki te nekoliko odabranih slika iz fundusa Strossmayerove galerije starih majstora HAZU. Predstavljene su tri skupine muzejskih predmeta: narodna baština vezana za štovanje svetih zaštitnika od bolesti, sakralni umjetnički predmeti iz hrvatskih ljekarni te tiskana građa koja svjedoči o svetačkim imenima zdravstvenih ustanova, kao i štovanju svetaca zaštitnika medicinske i farmaceutske profesije. Tekstualni i ilustrativni izložbeni sadržaji osvjetljuju svetost poziva liječnika, ljekarnika i svih onih koji brižno skrbe za zdravlje bližnjih, jer oni ne liječe samo ljudska tijela, nego svojim zdravim duhom, predanim radom i ljudskom toplinom kod bolesnika osnažuju vjeru, nadu i ljubav. Stoga je ova izložba i povod da se sjetimo ne samo svetih liječnika iz prošlosti, nego i naših samozatajnih suvremenika koji nesebično skrbe o bolesnima i nemoćnima čineći svakodnevno tjelesna i duhovna djela milosrđa.

Izložba je organizirana u suradnji s Podružnicom Zagreb Hrvatskoga katoličkog liječničkog društva i Ustanovom URIHO u povodu 25. obljetnice osnutka Hrvatskog katoličkog liječničkog društva i 10. obljetnice HKLD-ove Podružnice Zagreb.

Korisnici: medicinska, stomatološka i farmaceutska struka, studenti i profesori medicine i farmacije, šira javnost

Izložba Muzejski vremeplov : Zbirka narodne medicine kao okosnica izložbenog postava prvoga hrvatskog muzeja medicine

Zagreb, Strossmayerova galerija starih majstora HAZU, 12. travnja – 31. kolovoza 2017.

Zagreb, Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 6. – 29. rujna 2017.

Izložba je bila uključena i u manifestaciju *Dani europske baštine* 29. rujna 2017.

Autorice izložbe: Silvija Brkić Midžić i prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić

Fotografije muzejskih predmeta: Goran Kos

Postav izložbe: Silvija Brkić Midžić, Vanja Adžić i Antonio Blaži

Vizualni identitet i grafičko oblikovanje: Ante Rašić, Studio Rašić

Opseg (broj eksponata): 176 (na izložbi je predstavljena cijela muzejska zbirka narodne medicine [164 eksponata] i popratna arhivska građa [12 eksponata] iz Odsjeka za povijest medicinskih znanosti HAZU)

Vrsta izložbe: kompleksna, tuzemna, studijska izložba iz fundusa

Popratne publikacije: pozivnica, deplijan, plakat, roll-up plakat, transparent za fasadu.

Cjelovit katalog zbirke sa znanstvenim uvodnim tekstom objavljen je u publikaciji *Narodna medicina: izvori i istraživanja* u sklopu Akademijinog nakladničkog niza *Rasprave i građa za povijest znanosti*, koja je predstavljena javnosti 10. svibnja 2017., u okviru manifestacije *Dani otvorenih vrata HAZU*.

Tema: predstavljanje cjelovite *Zbirke narodne medicine* Hrvatskog muzeja medicine i farmacije s rekonstrukcijom njenog nastanka i prvog izložbenog postava u Muzeju za povijest zdravstva koji je osnovan u okrilju Hrvatskoga liječničkog zbora 1944. godine. Riječ je o sveukupno 323 predmeta, koji su opisani u 164 inventarna zapisa. Predmeti su raspoređeni u sljedeće tematske cjeline: pribor za puštanje krvi; narodni kirurški instrumenti i njihovi prikazi; narodni lijekovi mineralnog, biljnog i životinjskog podrijetla; amuleti, apotropejski predmeti i nakit za zaštitu od bolesti i uroka; kršćanski zavjetni predmeti: medaljice – privjesci za zaštitu, svete sličice, zavjetni darovi – votivi, kršćanski zapisi; muslimanski zapisi i spremnice za zapise; fotografije na temu narodne medicine; ljekaruše; ostalo. Predmeti

potječu iz vremenskog razdoblja od 18. stoljeća do prve polovine 20. stoljeća, pretežno s područja kontinentalne Hrvatske te Bosne i Hercegovine, uglavnom iz okolice Bihaća, Banja Luke, Dervente i Tuzle. Posebna zanimljivost i vrijednost zbirke sastoji se u činjenici da je naslijeđena od prvog hrvatskog muzeja medicine te je njezino podrijetlo i način prikupljanja bilo moguće precizno rekonstruirati. Tu činjenicu prije svega zahvaljujemo okolnostima njezine povezanosti s osnutkom *Muzeja za povijest zdravstva* pri Zboru liječnika i zalaganjima dvojice istaknutih liječnika i protagonista tog projekta – Vladimira Čepulića i Stanka Sielskog. U Odsjeku za povijest medicinskih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti sačuvana je, naime, korespondencija Čepulić – Sielski za razdoblje 1942. – 1943., koja razotkriva okolnosti, način i svrhu prikupljanja predmeta za Muzej, među kojima su bili i oni koji danas čine fond *Zbirke narodne medicine* Hrvatskog muzeja medicine i farmacije. Korespondencija koju vode ova dvojica liječnika izvrsno razotkriva ne samo pozadinu nastanka zbirke, već i područja na kojima su predmeti prikupljeni, ali i mreže osoba koje Sielski obilazi, kontaktira i uvodi u suradnju na ovom projektu. Nakon dvije godine prikupljačkih aktivnosti u dosta teškim ratnim okolnostima i intenzivnih priprema, Zborov Muzej za povijest zdravstva otvoren je 29. siječnja 1944. i predstavljen javnosti. Vladimir Čepulić održao je i predavanje, popraćeno fotografijama izloženih predmeta, a potom i objavljeno na stranicama *Liječničkog vjesnika*. Iz tog vremena sačuvane su također rukopisne ili strojopisne legende uz pojedine predmete, a dio građe sačuvan je u izvornom obliku uokvirenih izložbenih panoa – svojevrsnih plitkih zidnih vitrina s predmetima, crtežima ili fotografijama i popratnim legendama. Zbirka narodne medicine Hrvatskog muzeja medicine i farmacije Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti vrijedna je stoga s dva aspekta: kao spomen na nastojanja starijih generacija hrvatskih liječnika i povjesničara medicine ka uspostavljanju muzeja medicine, te kao planski prikupljena i sačuvana narodna medicinska baština. Dokumentarno-arhivski dio građe evocira proces nastajanja zbirke, a likovni postav izložbe asocijativno slijedi postav prvoga hrvatskog muzeja medicine.

Izložba je održana u godini obilježavanja 100. obljetnice osnutka Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Korisnici: medicinska i farmaceutska struka, učenici srednjih medicinskih škola, šira javnost

Izložba Diplome hrvatskih liječnika iz Zbirke diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU

Zagreb, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 6. prosinca 2017. – 28. veljače 2018.

Autorice izložbe: prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić i Silvija Brkić Midžić

Digitalizacija izvornika: Goran Vržina

Vizualni identitet izložbe, grafičko oblikovanje i likovni postav: Ante Rašić, Studio Rašić

Opseg (broj eksponata): 23 digitalizirane diplome, 2 tekstualna panoa i 5 banera

Vrsta izložbe: povijesna, tuzemna, edukativna, informativna

Popratne publikacije: uz izložbu je izdan katalog s tekstom na hrvatskom i engleskom jeziku, opsega 83 stranice, s ilustracijama u bojama. Autorica uvodnog teksta je Stella Fatović-Ferenčić, a Silvija Brkić Midžić je autorica kataloškog dijela publikacije. Tiskano je 5 primjeraka plakata izložbe (nakladnik kataloga i plakata je Medicinski fakultet).

Tema: na izložbi organiziranoj u povodu 100. obljetnice osnutka Medicinskog fakulteta u Zagrebu predstavljaju se 23 digitalizirane diplome i povelje iz zbirke Hrvatskog muzeja medicine i farmacije koje svjedoče o uspješno završenom studiju hrvatskih liječnika, o mjestima i gradovima iz kojih su dolazili, skali sveučilišnih središta na kojima su promovirani, o imenima tamošnjih dekana, rektora i promotora te datumu i godini promocije. Najviše ih potječe iz bečkih medicinskih učilišta (10 diploma), a ostale su s medicinskog fakulteta u Grazu, s ugarskog sveučilišta, s praškog medicinskog fakulteta te s medicinskog fakulteta u Bernu. Iako ova građa prvenstveno ima ulogu nositelja informacija o školovanju i postignućima hrvatskih liječnika, zanimljiva je i kao svjedočanstvo o duhu određenog vremena i mjesta koji se izražava kroz materijale i tehnike izrade, ukrašavanja, ovjere i pohranjivanja dokumenata. Riječ je o rukopisnoj i tiskanoj građi na pergameni, papiru ili kartonu s vlastoručnim potpisima te otisnutim, apliciranim ili privezanim pečatima, koja čini nezaobilazan dio medicinske materijalne baštine. Neke diplome i povelje sačuvane su u vrijednom stilskom okviru ili u pripadajućoj spremnici, dok se pojedine odlikuju umjetničkim oblikovanjem i dizajnom u stilu bidermajera i historicizma. Zbirku diploma i povelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije, koja je upisana u Registar kulturnih dobara RH, digitalizirao je elektroničar Goran Vržina specijalnom metodom s niskom razinom osvjetljenja te su postignuta dva strateška cilja: zaštita ove vrijedne i osjetljive muzejske građe te njena dostupnost za korisnike. Na otvorenju izložbe održana je prezentacija specijalne metode digitalizacije pomoću najnovijeg velikog OLED ekrana tvrtke LG koji omogućuje percepciju vrhunske kvalitete i dubinske oštine snimaka.

Izložba je organizirana u suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, koji je osigurao prostor i sredstva za realizaciju izložbe i kataloga.

Korisnici: studenti i profesori Medicinskog fakulteta; medicinska struka u širem smislu; šira javnost

Sudjelovanje u skupnoj izložbi HAZU

U sklopu manifestacije *Dani otvorenih vrata HAZU* kustosica na stručnom osposobljavanju Vanja Adžić sudjelovala je kao koordinatorica izložbene dionice Hrvatskog muzeja medicine i farmacije u pripremi *izložbe Izvornici u digitalnoj zbirci HAZU* u Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, za koju je samostalno odabrala i postavila 5 eksponata iz muzejske zbirke tvornice lijekova *Kaštel*.

10. IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA

10.1. Tiskovine

Brkić Midžić, Silvija [ur.]. *Muzejski vremeplov : Zbirka narodne medicine kao okosnica izložbenog postava prvoga hrvatskog muzeja medicine.* / [dizajn Studio Rašić, Ante Rašić].

Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2017. Deplijan izložbe.

Muzejski vremeplov : Zbirka narodne medicine kao okosnica izložbenog postava prvoga hrvatskog muzeja medicine. / [dizajn Studio Rašić, Ante Rašić]. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2017. Plakat izložbe.

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Vodstva

Vodstva za građanstvo

U okviru manifestacije *Dana otvorenih vrata Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* 9. i 10. svibnja 2017. Silvija Brkić Midžić održala je stručna vodstva za publiku na izložbi *Muzejski vremeplov*.

U povodu obilježavanja Međunarodnog dana muzeja 18. svibnja 2017. Silvija Brkić Midžić održala je stručna vodstva za publiku na izložbi *Muzejski vremeplov*.

Vodstva za škole

Silvija Brkić Midžić i Vanja Adžić održale su stručna vodstva kroz izložbu *Muzejski vremeplov* za 10 školskih grupa – 8 grupa učenika Škole za medicinske sestre Vinogradska i 2 grupe učenika Škole za medicinske sestre Mlinarska (ukupno 250 učenika).

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR)

12.1. Press

Kosalec, Ivan. *Osvrt na izložbu Kaštel na vrhuncu – oglašavanje i ambalaža lijekova tvornice Kaštel u Zagrebu 1930-ih i 1940-ih.* // Farmaceutski glasnik, god. 73 (2017), br. 10, str. 736-738.

Brkić Midžić, Silvija. *Medicina sacra : štovanje svetaca zaštitnika i duhovna dimenzija medicine : izložba u povodu 100. obljetnice osnutka Medicinskog fakulteta u Zagrebu.* // Mef.hr : list Medicinskog fakulteta, god. 36 (2017), br. 1, str. 67-68.

<http://www.hkld.hr/podruznice/zagreb/332-otvorena-izlozba-medicina-sacra-stovanje-svetaca-zastitnika-i-duhovna-dimenzija-medicine>

<http://www.in-portal.hr/in-portal-news/kultura/12327/zagreb-izlozba-medicina-sacra--stovanje-svetaca-zastitnika-i-duhovna-dimenzija-medicine>

<http://www.ika.hr/index.php?prikaz=vijest&ID=185664>

<http://narod.hr/kultura/hrvatsko-katolicko-lijecnicko-drustvo-poziva-na-izlozbu-medicina-sacra>

https://hrti.hrt.hr/linear/83?program_id=1900051

Brkić Midžić, Silvija. *Muzejski vremeplov : Zbirka narodne medicine – okosnica izložbenog postava prvoga hrvatskog muzeja medicine.* // Mef.hr : list Medicinskog fakulteta, god. 36 (2017), br. 1, str. 69-70.

Brkić Midžić, Silvija; Stella Fatović Ferenčić. *Zbirka narodne medicine : izložba Muzejski vremeplov.* // Liječničke novine, god. 159 (2017), br. 5, str. 94-97.

Fatović-Ferenčić, Stella; Silvija Brkić Midžić. *Sjećanje na prvi muzej medicine.* // Zagreb moj grad, god. 11 (2017), br. 63, str. 88-92.

Ljoljić Bilić, Vanja. *Otvorenje izložbe Muzejski vremeplov : Zbirka narodne medicine kao okosnica izložbenog postava prvoga hrvatskog muzeja medicine.* // Farmaceutski glasnik, god. 73 (2017), br. 10, str. 739-743.

Vitas, Zoran. *Kad su brijai bili kirurzi, a otrov lijek za bjesnoću.* // Večernji list, Zagreb, 13. 4. 2017.

Predavanje o tradicionalnim biljnim lijekovima uz izložbu Zbirke narodne medicine Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU. // Dani europske baštine 2017. [programska brošura] / (ur.) Davor Trupković. Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2017.

<https://www.tportal.hr/kultura/clanak/u-strossmayerovoj-galeriji-izlozena-zbirka-narodne-medicine-20170413>

<http://direktno.hr/zagreb/otvorena-izlozba-muzejski-vremeplov-zbirka-narodne-medicine-82418/>

<http://narod.hr/kultura/muzejski-vremeplov-zbirka-narodne-medicine-okosnica-izlozbenog-postava-prvoga-hrvatskog-muzeja-medicine>

<http://magazin.hrt.hr/388643/muzej-medicine-i-farmacije>

<http://mojzagreb.info/zagreb/hrvatska/u-hazu-produljeno>

<https://www.zagrebcki.hr/2017/06/10/izlozba-zbirka-narodne-medicine-produzuje-se-do-30-kolovoza/>

12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

Na Prvom programu Hrvatske televizije objavljen je 1. siječnja 2017. u 15 sati prilog o izložbi *Medicina sacra* u emisiji *Mir i dobro* (sudjelovala Silvija Brkić Midžić).

Na Prvom programu Hrvatske televizije objavljen je 18. svibnja 2017. u emisiji *Baštinarnica* prilog Ire Karlović o Hrvatskom muzeju medicine i farmacije i o izložbama *Muzejski vremeplov* i *Medicina sacra* (sudjelovala Silvija Brkić Midžić).

Silvija Brkić Midžić sudjelovala je 6. travnja 2017. u emisiji Prvog programa Hrvatske televizije *Društvena mreža* s intervjuom o izložbi.

Na Prvom programu Hrvatskog radija objavljen je 16. svibnja 2017. u emisiji *Baština* prilog Mirjane Žugec Pavičić *Dani otvorenih vrata HAZU*, gdje su uključene izjave Silvije Brkić Midžić o izložbi *Muzejski vremeplov* i o Zbirci narodne medicine Hrvatskog muzeja medicine i farmacije.

13. MARKETINŠKA DJELATNOST

Muzej je nastavio marketinške aktivnosti u cilju okupljanja potencijalnih donatora i sponzora od kojih se očekuje financijska potpora za realizaciju muzejskih programa, osobito stalnog postava. U 2017. godini darovatelji sredstava za rad Muzeja su ustanova Farmacia i Ljekarna Palac. Za donatore Muzeja izrađene su zahvalnice.

Dana 17. listopada 2017. Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti, njen Razred za medicinske znanosti, Hrvatski muzej medicine i farmacije te Odsjek za povijest medicinskih znanosti posjetio je istaknuti hrvatski liječnik u iseljeništvu prof. dr. Steven Živko Pavletić sa suprugom dr. sc. Adrianom Jadrankom Pavletić. Dogovoreno je uspostavljanje suradnje Muzeja s društvom hrvatskih stručnjaka u SAD-u (*Association of Croatian American Professionals*) kojega su oni članovi.

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

Budući da Muzej još nema vlastiti izložbeni prostor te gostuje sa svojim izložbama u prostorima drugih ustanova, gdje se ne naplaćuju ulaznice, najčešće nije moguće voditi točnu evidenciju posjetitelja. Stoga navodimo aproksimativnu procjenu ukupnog broja posjetitelja.

Na izložbi *Kaštel na vrhuncu* u Knjižnici HAZU i na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu bilo je oko 600 posjetitelja.

Izložbu *Medicina sacra* na 6 različitih lokacija vidjelo je ukupno oko 800 posjetitelja.

Tijekom trajanja izložbe *Muzejski vremeplov* u prostoru Strossmayerove galerije starih majstora HAZU posjetitelji su evidentirani pojedinačno, pomoću besplatnih ulaznica (kupona iz bloka), i po grupama te je zabilježen točan ukupan broj posjetitelja izložbe: 1596.

Za izložbu *Muzejski vremeplov* u prostoru Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta nije bilo moguće provesti točnu evidenciju posjetitelja te smo izrazili aproksimativnu procjenu: 300.

Izložbu *Diplome hrvatskih liječnika* na Medicinskom fakultetu tijekom prvih tjedana održavanja razgledalo je oko 300 posjetitelja. Sveukupno u 2017. godini: oko 3500 posjetitelja.

15. FINANCIJE

15.1. Izvori financiranja (u %)

Ministarstvo kulture	3%
Grad Zagreb	66%
Donatori	31%

15.2. Investicije (kn)

Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju, obnovu i uređenje prostora za Muzej, druga faza – glavni i izvedbeni projekt s troškovnikom: 293.842,00 kn (sredstva Grada Zagreba).